

HISTORIE - 250. ROZHOVORY

Dne 1. 3. 2001 se v Ústavu makromolekulární chemie AV ČR konaly jubilejní 250. Rozhovory o aktuálních otázkách v rentgenové a neutronové strukturní analýze. Akce trvala celý den, od rána až do večerních hodin, probíhala ve třech posluchárnách ústavu a zúčastnila se jí téměř stovka lidí z České republiky i ze Slovenska. Tyto Rozhovory byly pojaty jako přehledka významné části strukturně zaměřených laboratoří v obou republikách, zejména těch, které mají bohatou tradici. Samozřejmě, že v omezeném časovém rozsahu se nedostalo na všechny, které si to zaslouží. Pozváni tentokrát byli především zástupci akademických institucí.

Přednášky tématicky pokryly velkou část současných aplikací rtg a neutronové difrakce v ČR a SR v chemii, fyzice, biologii, mineralogii, nauce o materiálech, ale byly také krátkým ohlédnutím za historií jednotlivých skupin.

Kromě přednášek byla uspořádána výstavka fotografií z historie Krystalografické společnosti a jejich předchůdců,

a to z nejrůznějších akcí. Dále byla vystavena většina tiskovin vydaných společností v posledních letech - knihy, bulletiny, cirkuláře, pozvánky apod.

V tomto a následujícím čísle časopisu jsou publikovány příspěvky, které zaslali autoři referátů. Tyto příspěvky nebyly recenzovány. K zaslání obdobných příspěvků vyzýváme i zástupce pracovišť, na které se v nabitém programu nedostalo a nebo, kteří nemohli přijet. Dle ohlasů lze akci pokládat za vydařenou a určitě stojí za úvahu občas uspořádat podobně přehledkově zaměřené akce, kromě běžných specializovaných. I proto, aby se podařilo krystalografickou komunitu udržet pohromadě i v dnešní době, kdy je nezbytná specializace a všichni jsou pod tlakem produkovat stále více a více publikací, grantů a zpráv.

Doufejme, že se dočkáme i 300. a někteří i dalších jubilejních Rozhovorů.

R. Kužel

LABORATOŘ ROTAN VE FYZIKÁLNÍM ÚSTAVU AV ČR

Zbyněk Šourek

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 21 Praha 8

Abstract

The past, present and future activity of the colleagues working in the actual Laboratory Rotan in the Institute of Physics, Academy of Sciences of the Czech Republic in Praha, is mentioned. The laboratory is equipped with an X-ray generator with rotating anode, powder diffractometer with Göbel mirror and triple axis diffractometer. The majority of activity concentrates in the phase analysis and thin layer characterisation of various materials.

Ve Fyzikálním ústavu Akademie věd ČR je celkem 12 rentgenových laboratoří s asi 18 zdroji záření. U příležitosti konání jubilejních 250. Rozhovorů se pokusíme jejich dnešní práci i kus historie přiblížit. Soustředíme se především na Laboratoř Rotan (obr. 1) a několik laboratoří, z nichž její dnešní pracovníci přišli.

Fyzikální ústav, resp. jeden z jeho předchůdců, Ústav technické fyziky ČSAV, stál u zrodu konání prvních Rozhovorů o aktuálních otázkách v mikrorentgenu a až do jejich 26. reprízy byl jejich jediným pořadatelem. Úvodní referát k zahájení Rozhovorů přednesla tehdejší naše pracovnice A. Kochanovská. Hlavní překážky v rozvoji oboru v té době viděla zejména v nedostatku komunikace, přístrojového vybavení a vzdělání pracovníků a snaha o jejich překonání byla dána do vínku novým Rozhovorům. Podle datování tohoto referátu se první Rozhovory konaly 21. dubna 1954, druhé v červnu téhož roku a po prázdninách pak v pravidelných měsíčních intervalech, zpočátku vždy v budově ČSAV na Národní třídě v Praze. V polovině dosavadního číslování jsme byli v roce 1976, kdy se 27. října konaly 125. Rozhovory, to už v Ústavu makromolekulární chemie ČSAV v Praze na Petřinách a hybnou silou

byl především A. Línek. Historická data jsem načerpal z archivu J. Čermáka, který pečlivě střeží M. Čerňanský.

Zaměříme se zhruba na tři laboratoře FZÚ. Názvy skupin se měnily, v povědomí však zůstávají dobře známé jejich vůdčí osobnosti. Shodou okolností se v průběhu let na jejich čele sešly tři přední dámy české krystalografie: A. Kochanovská, R. Bubáková a M. Polcarová.

Laboratoř pro zkoumání polykrystalických materiálů založila v našem ústavu A. Kochanovská. Její význam pro českou krystalografii je nesporně obrovský, necítím se povolán jej znovu hodnotit, její jméno se jistě při této příležitosti ještě objeví. Ve fyzikálně-výzkumném oddělení Škodových závodů, jehož pracovníci mnohými reorganizacemi přešli až do našeho ústavu, pracovala od jeho založení v roce 1935. Když odešla na FJFI ČVUT, převzal laboratoř v roce 1968 J. Čermák [1], který začal

Obr. 1. Laboratoř Rotan je vybavena zdrojem s rotující anodou Rigaku, trojkrystalovým difraktometrem Bede a práškovým difraktometrem HUBER